

Bataafs Gemenebest 1801-1806

Bataafsch Gemenebest	
Zusterrepubliek van Frankrijk	
	
	
(Details)	(Details)
Motto Een en ondeelbaar sterk	
Kaart	
Algemene gegevens	
Hoofdstad	Den Haag
Bevolking	± 1.880.500 (1801)
	± 2.178.000 (1806)
Talen	Nederlands
Religie(s)	Protestantisme, Rooms-katholiek
Munteenheid	Gulden
Regering	Republiek
Geschiedenis	
- Bataafse Republiek	1801
- Koninkrijk Holland	1806

Het **Bataafs Gemenebest** (1801 - 1806) (in de toenmalige spelling **Bataafsch Gemenebest**) was een republiek die het grootste gedeelte van het huidige Nederland omvatte. De republiek was gevormd naar voorbeeld en met militaire steun van de Franse Republiek, waarvan het Bataafs Gemenebest een bondgenoot en de facto een vazalstaat was. Het Bataafs Gemenebest ontstond na een grondwetswijziging in de Bataafse Republiek, waarbij de staatsinrichting drastisch werd gewijzigd. In sommige publicaties uit die tijd, ook van de overheid zèlf, werd zowel over de Bataafse Republiek als over het Bataafs Gemenebest gesproken.

Geschiedenis

In 1801 vond onder grote druk van Frankrijk een grondwetsherziening plaats, waarbij de veranderingen van 1798 werden teruggedraaid. De staatsinrichting werd drastisch gewijzigd. Het Vertegenwoordigende Lichaam van de Bataafse Republiek werd vervangen door een Wetgevend Lichaam. Als uitvoerende macht - opvolger van het Uitvoerend Bewind - werd een Staatsbewind ingesteld, bestaande uit 12 personen. Tevens kwam de rechtspraak in handen van een onafhankelijke rechterlijke macht. De leer van Montesquieu over scheiding der machten werd zodoende in praktijk gebracht. De naam van de republiek werd gewijzigd in Bataafs Gemenebest.

In 1805 werd door Napoleon bewerkstelligd dat het Staatsbewind werd vervangen door een eenhoofdig bewind. Rutger Jan Schimmelpenninck werd door Frankrijk benoemd op deze post, met de titel raadpensionaris. De wetgevende macht bleef formeel wel in handen van het Wetgevend Lichaam, maar in de praktijk was een advieslichaam, de Staatsraad, belangrijker. Schimmelpenninck zorgde voor het eerste centrale bestuursapparaat in de historie van de Lage Landen. Vijf departementen (Binnenlandse Zaken, Buitenlandse Zaken, Financiën, Marine en Oorlog) vormden de kern van zijn regering.

In 1806 verloor Napoleon echter het vertrouwen in de Republiek. Hij vond dat de patriotten te weinig en te langzaam de richtlijnen van Parijs volgden. Hij dwong Schimmelpenninck tot aftreden, hernoemde het land tot Koninkrijk Holland en benoemde zijn broer Lodewijk Napoleon Bonaparte tot koning.

Departementen

Indeling van de departementen in het Bataafs Gemenebest (1801 - 1806)

In de Staatsregeling 1801 (artikel 21) werd de departementale indeling van de republiek opnieuw vastgesteld. Daarbij werd de departementale indeling van 1798 teruggedraaid; de bekende historische gewestnamen en -indelingen werden weer verwerkt in de departementale structuur. Deze indeling werd bij wet van 21 juni 1802 nader geregeld. De volgende departementen werden ingesteld:

- Bataafs Brabant
- Friesland
- Gelderland
- Holland
- Overijssel (inclusief Drenthe)
- Stad en Landen van Groningen
- Utrecht
- Zeeland

Tevens werd een bepaling opgenomen over de indeling van een aantal gebieden die geen deel hadden uitgemaakt van de gewestelijke structuur van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden:

- de vrije heerlijkheid Ameland werd toegevoegd aan het departement Friesland;
- de generaliteitslanden Wedde en Westerwolde werden toegevoegd aan het departement Stad en Landen van Groningen;
- de baronie IJsselstein werd toegevoegd aan het departement Holland;
- de heerlijkheid Vianen werd toegevoegd aan het departement Utrecht;
- de graafschappen Culemborg en Buren werden toegevoegd aan het departement Gelderland.

In de Staatsregeling 1805 (artikel 10) werd de departementale indeling van de republiek niet gewijzigd. Wel werd een bepaling opgenomen over de indeling van de Gecedeerde Landen, die nader bij wet zou worden geregeld. Op 26 september 1805 werden deze gebieden toegevoegd aan het departement Bataafs Brabant.

Na de instelling van het koninkrijk Holland in 1806 werd bij wet van 13 april 1807 de departementale indeling van het rijk opnieuw vastgesteld.